

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sezani na Krasu, hrvatski na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 7.

V Trstu, dne 1. marca 1923.

Leto IV.

MATIJA GUBEC

Dne 15. februarja 1573. je umrl na Markovem trgu v Zagrebu grozovite smrti «kmečki kralj» — Matija Gubec. Žalostno bi bilo, ko bi kdo v naših vrstah ne vedel, kdo je bil «kmečki kralj» — Matija Gubec! Nanj so mislili in še mislijo naši zgodovinarji, nanj mislijo naši pisatelji in poetje, nanj mislijo naši kiparji, o njem sanjajo naši slikarji in glasbeniki, naši politiki in sociologi, nanj misli idealna mladina, ki zasleduje pota jugoslovenskega naroda od najstarejših dni naprej, nanj mislijo vsi, ki ljubijo svoj narod z verno ljubeznijo in s čistim srcem.

Dolgih 350 let je že preteklo, odkar je izdihnil na Markovem trgu mučeniške smrti kmet Matija Gubec. In glej! Po dolgih 350. letih še ni pozabljeno njegovo ime. Pred nekolikimi dnevi ob njegovi 350-letnici (15. II. 1923.) so priredili v Zagrebu velike svečanosti: na Markovem trgu so odkrili «kmečkemu kralju» Matiji Gubcu spomenik, ki priča o verni ljubezni. Od vseh strani jugoslovenske zemlje so priromale procesije, da se poklonijo spominu junaka in mučenika Matije Gubca. A tisoči so mislili nanj na svojih njvah, v svojih delavnicah in očrnelih kočah.

Gubčevo ime nam sveti kakor temna svetla luč iz temne in žalostne preteklosti v temno in žalostno sedanost. V Gubčevo ime je utisnjen pečat grozovitih osmanskih navalov, pečat krivic in vsega nasilja zlobne avstrijsko-madžarske vlade in njenih močotcev — plemiških krvočnih pijavk. V Gubčevo ime je utisnjen pečat nezaslišanega poniževanja in razžaljenja, neza-

slišanega telesnega in duševnega trpljenja; v njegovem imenu žari gnev proti izkoriščevalcem, upornost proti samopašnosti in krivičnosti, prezir proti namišljeni vzvišenosti plemenitašev, stud do njihove puhlosti in neizmernosti njihovega egoizma. V Gubčevem imenu je utisnjen pečat stremljenja po enakosti, po bratstvu, po svobodi, po ljubezni...

Kdor ga pozna in razume, kdor ima srce in kdor je človek, kdor vidi vso zlobo in vso ničevost sveta, kdor globoko občuti besedo smrti, ta se pokloni njegovemu spominu.

Vzdignil se je kmet Matija Gubec, zakaj kelih trpljenja je bil prenapolnjen. Vzdignil se je, da reši svoje brate hlapčevske sramote, četudi pogine sam pod mečem. In vzdignila se je z njim njegova vojska, vojska ponižanih in razžaljenih, da pretrga spono...

Niso se potrgale spono, niso odpadle, a razsejano je bilo seme upornosti, gnus do hlapčevanja...

In to seme se razseja in klije dalje ob Bistrici in Sotli in še vse naprej.

V tem semenu še živi Matija Gubec in njegov pobratim Ivan Mogajč in pobratim Ilija Gregorič in pobratim Ivan Posavec in onih pettisoč njegovih bratov, ki so padli pri Stubici in Klanjcu, pri Cesargradu, Kerestincu in Sv. Petru, ob Bistrici in Sotli.

Pred 350. leti na Markovem trgu v Zagrebu so hoteli Gubca ponižati z razbeljeno železno krono, a v naših srcih je povišan! In tudi vi bratje, ki še bdite čisti in neomadeževani v celicah — tudi vi ste v naših srcih in seme vaših src bo razsejano od praga do praga...

RUŠI SE

Ruši se i razgradjuje u Istri tako hitro, tako nervozno, temeljito i žestoko kao da se žuri rušiocima; kao da se boje da će im ponestati vremena za razaranje i objekta za rušenje... Time kao da će reći: Sada ili već nikada! Ruši se i razgradjuje već četiri pune godine, a da i danas u dobi «mira, reda i zakona» nije tomu kraj. Dopače protivno. Sve mora biti gotovo... u desetak godina. — Porušiti svu «avstrijanštinu» u novim pokrajinama Italije! — vele da je svrha današnjih i bivših vlastodržaca i naših — gospodara. I mi Jugosloveni, a današnji novi državljani Italije — vele — jesmo dete Austrije.

Austrija nas porodila, stvorila, skolupila, i mi — kao takovi — moramo iščeznuti i postati ono što ne besmo i nismo. Zato se ruši, razgradjuje. Što? Staru našu narodnu kulturu i sve što na nju seća. Zatvaraju se slav. škole Istre, a pretvaraju u često talijanske; ruše se naši narodni domovi; sva kulturna naša društva zabranjuje se. Istra, Hrvati Istre nemaju već čitaonice, nemaju pevačkih i tamburačkih društava, ne priredjuju se veselice, čak i zborovanja učiteljska i naših posudilnica zabranjuju se i raspršuju. Svaki prosvetni rad i nastup jest onemogućen. Istra izgleda danas kano okamina, kano bojno polje posuto grobovima, križevima i lešnama... Samo

još tu i tamo vidiš i naidješ na ranjenke i junake što jedva dišu, a žele samo — mira i pokoja. . .

Našim današnjim vlastodržcima žuri se da ne zakasne. . . Mi učitelji smatrani vodjama i časnicima svoje okoline, jesmo na nišanu. Skoro nas nestalo. I ova šačica nas šikanira se i ozlovoljuje nakanom da se sami odmaknemo ili da smalak-samo. — Poslali smo već za naš «Ročni koledar» statistiku hrvat. učiteljstva i školstva u Istri; zar mislite da je — danas točan!? Ko slike u kinu, tako se ljudi i prizori u Istri redom menjaju. Za Božić se nekoje učitelje premestilo iz «službenih obzira». Ne boli nikoga srce premeštati učitelje usred škol. godine na uštrb škole; ne boli nikoga duša rastavljati učitelja-supruge od supruge, pošto ne mogu naći stana u zabitom selu. . . Neke

ČUVAJMO SVOJE POŠTENJE I DOBAR GLAS

U vatri se zlato pozna.

U vatri smo sada mi svi učitelji. Čitavo naše biće trpi; trpi nam telo, očajava duša, srce nam krvari. . . Ne gladujemo baš, ali duševni boli trape nam telo. Ne znamo kada i gde ćemo pasti. Ne znamo dokad nam sudjeno «živeti» na svome ognjištu i na svome mestu i kraju. Ne znamo, jer se s nama ne postupa po Pravdi Božjoj i kraljevoj. Putevi Božji su neznani, veli se. Ne znamo ni mi za zakone kojima se s nama vlada, a ni za izvršitelje zakona, što ih opet ne vidimo i ne poznamo. Dolaze nam kazni, a da ne znamo kako i otkod; šibani smo, a ne vidimo kratitelje. Odasvud padaju šibe i toljage na nas jadne kulturonošce; a da jim ne znamo razloga, a ni §-a po kome smo tepeni.

U ovome metežu i neredu ne zna mnogi učitelj kako da se vlada. Ne zna bi li vršio savesno svoje učiteljske dužnosti; ne zna opet, bi li vršio one građanske i narodne; ne zna, hoće li jedno ili drugo. Ne znamo, koga da slušamo i čiji su valjeni zapovedi, više usmeni i privatni no pismeni. I tu vidimo u našim vrstama razne geste; u teškoj poziciji događaju se med nama, ako i rijetko, događaji što se ne mogu ispričati a ni odobravati. Imade naših suzvanika što su sa svojim pr'gibanjem šije pred svim i svakim članom vladajućeg sada naroda sasma zaboravili na svoje dostojanstvo — na dostojanstvo čoveka i pionira prosvete. . . Tako se promeniše da ih već ne možemo ni prepoznati. Za nas, za učiteljstvo i za kulturu — izgubljeni su.

Slabići i u nas u Istri padaju. Idu tamo gde su jasle. Od nekarakternih stvorova ne možemo drugo ni očekivati. Ovi i ovakovi ne vrše svoje zvan'čne dužnosti, zapuštaju školu, krute obuku, lenčare u školi, varajući decu, roditelje i svoj narod od koga odvrćaju lice i poglede i korake. Kamo sreće da su pre svoje moralne

druge učitelje i učiteljice suspendiralo se, a trećima se zatvorila škola pred nosom i potjerali ih iz škole i stana. Nekojima opet bi oduzeto upraviteljstvo škole i poverilo ga — drugim «sposobnijim» talijanskim učiteljima. Jednog našeg druga pritislili nasilnici, pa se morao odreći upraviteljstvu škole i potpisati vlastoručno izjavu, da se njegova škola pretvara u talijansku. Nekim našim kolegima opet odbila se molba za talijansko državljanstvo. Samo eto cveće iz perivoja. . .

Žuri se, žuri današnjoj Italiji sve porušiti, sve odstraniti što nije talijansko. Ruši, razara ono, što se gradilo kroz decenije i stoleća: ruši narodnu slavensku kulturu. Ruši se — a ne zida; razgradjuje, a ne — gradi. . .!

smrti ostavili svoj ovdešnji narod. ili zapustili svoje zvanje!

Imade u nas uzgojitelja i uzgojiteljica što poznavajući namere današnjih vlastodržaca bez svakog razloga zapuštaju školu, mole dopuste i drugo.

Naše učiteljice jesu još u većoj neprilici uoči današnjem našem javnom položaju. Nekoje da pomognu sebi i da se obrane, ili da se zataje, posvema zaboraviše da su učiteljice, ističući se pred lukavcima i vražićima svojom ženskom osobnošću. Narod ih gleda, a i deca; narod ih kaže prstom. Izgubljene su i one za nas i za kulturu. A učitelji, trgovci i mešetari?! Dost'! Rekosmo možda previše.

Ali samo jošto: što postizavaju ovi naši kolegi i kolegice? Ono što i zaslužuju: prezir i ogavnost sa strane svoga naroda, a poruga barem iza hrpta, sa strane onih, kojima se podavaju i prodavaju bez — plate. Jer što se događa i njima? Bivaju i ovi slabo nagradjeni za svoja poklonstva i za svoju servilnost. I ovakovi bivaju tepeni, jer im se — ne veruje u njihove iskaze poklonstva. Naravno: niko ne mari za puzavce, kameleonte, koritare i dvoživce (amfibije), a najmanje sada najnoviji vlastodržci. Kupajući se u vlastitim gresima utapaju se u njima. Najlepša bo kazna ona naravna. Der Flucht der bösen Tat. I ovakovi naši ljudi biće bačeni od svojih nezahvalnih gospodara na cestu uz one ostale što ne će da okaljaju svoga čela. . . Što će i kamo će oni? Povratiti se opet — k narodu i poštenju? Iseliti se?! Žrtve!? Mi velimo: tu nema povratka. . . Zato kažemo: Učitelji i učiteljice, očuvajte do kraja svoj obraz. Kad nam sudjeno pasti, padimo ko junaci i poštenjaci. Sve za obraz, a obraz ni za što! — Bolje je pošteno umreti no sramotno živeti!

Ustrajmo u svojoj muževnosti i poštenju i u tomu uživajmo i bodi nam plata. Živimo kao značajnici u borbi protiv tmine, korupcije, a tada naš san biće sladak, san pravednika. Oh, slatko je trpeti za ideale ljudske i živeti kao borac na fronti za Pravdu i Sunce!

USODA NAŠIH ŠOL V FURLANIJI

«Giornale di Udine» je v 34. številki objavil pod naslovom: «La lingua slovena e la questione scolastica in Friuli», članek, s katerim se pisec (F. C.) dotika najdelikatnejših in najaktualnejših vprašanj slovenskega šolstva ne samo Furlanije, ampak vse Julijske Krajine. V koliko je članek samo glas vpijočega v puščavi in v koliko bo našel odprta ušesa pri faktorjih, ki nam režejo pravico, in katere so gotovi ljudje zabubali v sen lažipatriotizma, to bo dokazala zgodovina bodočnosti, ki dobro in slabò plačuje po zasluženju. Slovenci po 1918. letu nismo več tisti po letu 1866! In naš «sveti egoizem» ni nič manjši od egoizma naših gospodarjev. Dobro se zavedamo svojih pravic in vsaka krivica se za pečati ne izbrisno v našem spominu!

Kakorkoli in kamorkoli! Kdor bo nas ljubil, temu se bomo odkritosrčno približali in mu bomo hvaležni; kdor nas bo sovražil, ta naj ne računa z našo ljubeznijo. Ljubezen ali sovraštvo se pa kažeta z dejanji! Obljubam in demagoškim frazam ne bomo več verjeli, kajti stoletno suženjstvo nam je poostrilo sluh in vid. Perfidnih metod poznamo toliko, da bo težko izumiti novih prevar. Zaradi tega smo vedno veselo presenečeni, ako se oglasi z gospodovega dvora človek — bela vrana med črnimi — in skuša na pošten način razrešiti uganko, kako napraviti, da bo volk sit in jagnje celo.

Taka redka vrana je člankar v omenjenem članku, ki ga zaenkrat brez komentarja v glavnih potezah prevajamo:

«Do zopernosti se je že poudarjalo, da si je Italija priklopila čez 200.000 Slovanov, ki so se še v vsaki okoliščini izkazali kot sovražniki Italije, pripravljeni tudi na najekstremnejšo žrtev predno bi priznali definitivnost sedanje politične situacije. Stvari stoje v resnici drugače. Poleg nezadovoljnosti nekaterih elementov, ki jim je, mimogrede povedano, dala obilo hrane vladna taktika, in poleg kratkovidnih lokalnih politikantov, imamo dvoje važnih prikazni: naglo razširjanje italijanskega jezika ne samo med inteligenti, ampak tudi med kmetiskimi masami in pa v postanku mnogih in cvetočih podružnic fašistovskih organizacij, sestavljenih (po večini) izključno iz Slovencev.

Bil bi tedaj čas konstatirati enkrat za vedno, da se poleg stotisoč francoskih podanikov v Val d'Aosta, tristotisoč Grkov in Albancev v Kalabriji in Siciliji, poleg tisočih in tisočih kmetov in pastirjev, ki ne poznajo drugega jezika nego svoj lastni čudni dialekt — nahaja dvestotisoč državljanov, ki govoré slovenski.

Na ta način bi se ovrгло mnenje, da so Slovenci neka posebna skupina ljudi v Italiji, stoječa izven nacionalne skupnosti, ter bi se konstatiralo dejstvo, da so prebivalci novih krajev le del 40.000.000 državljanov, ki imajo eno sa-

mo zastavo in ki uživajo enake pravice za enake dolžnosti.

Elementarna dolžnost vsakega državljana je poznati državni jezik. Do se novi državljani zavedajo te dolžnosti dokazuje, kakor že omenjeno, udomačenje italijanskega jezika tudi v krajih, ki jim je bil do po vojni naš jezik še popolnoma tuj. A sveta človeška pravica pa je, rabiti svoj materni jezik pod domačim krovom v osebnih zadevah in povsod, kjer ni to v navzkrižju s posebnimi zakonitimi določbami.

Kakor ne vidimo ničesar protidržavnega, ko slišimo vsakovrstne dialekte, ki jih je naš poltoku tako poln, tako tudi ne bi smeli vihati nosu kadarkoli slišimo govoriti slovenski. Biti si moramo na jasnem, da je antipatija do slovenskega jezika naravna in logična posledica cele vrste nesporazumljenj in sad zgrešene politike, ki je k sreči že minila. Samo čas in dobra volja bosta zamogla izbrisati in uničiti efekte nesrečne prehodne dobe.

Že začenjamo razumevati, da raba tujega jezika ne izraža še nacionalnega sovraštva ali nevarnih političnih tendenc. Kakor znamo občudovati razno dialektično umetnost Italije, tako smo se že naučili n. pr. uživati utise slovenskega koralnega petja. In kakor smo se naučili čitati Zoruttija, Bellija in druge, tako se tudi lahko seznanimo s Prešernom, Gregorčičem in drugimi. S tem bo odbita ost trditvi fanatičnih agitatorjev, da sovraži Italijan slovenski jezik in vsakogar, ki ga govori.

Strinjam se z mnenjem, da bi se italijanska kultura izborna propagirala in da bi si italijanska misel pridobivala dobra tla v novih pokrajinah, ako bi vsi tisti, ki se nahajajo v stalnem stiku z novimi državljani, bodisi po službi ali kako drugače, poznali in tudi uporabljali slovenski jezik.

Sem pa proti temu, da bi se upeljal novi jezik v srednjih šolah obvezno. Ta obveznost bi se ne mogla skrčiti samo na šole ene same pokrajine, ampak bi jo morale sprejeti vse šole kraljestva. Posledica bi bila, da bi se prisililo dvesto dijakov učiti se jezik enega samega njihovega tovariša, težak jezik, malo razširjen, še v razvoju, tedaj reven na slovstvu; jezik, ki ne bo v bodočnosti, ko se bo italijanski jezik povsod udomačil, niti več toliko potreben za medsebojno razumevanje. Kdor širi take predloge, ima najbrž nekaj drugega v mislih: željo, da bi se čimprej odpravila slovenščina iz ljudske šole s tem, da bi se nadomestil slovenski učitelj z italijanskim.

Ne bom določeval ali je to pravično in potrebno ali ne — pribijem pa, da je to praktično nemogoče; prepričan sem, da deli z menoj to mnenje vsakdo, ki si bo predstavljal vrednost italijanskega učitelja, kateri se je učil tri leta tedensko par ur slovenščine. Vsi vemo, da se mora učitelj v prvih nižjih razredih v krajih, kjer je v rabi dialekt, ki je povsem različen od

književnega jezika, posluževati krajevne govore in se šele tekem let približati pismenemu jeziku. To velja za italijanske šole in bo veljalo tudi za slovenske. Učitelj bo moral znati podučevati italijanščino v italijanskem jeziku; a še boljše bomoral poznati materni jezik svojih učencev. Do danes se taki učitelji niso iskali in pomagali so si z izrednimi učitelji, a uspehi niso najboljši. Potreben bi bil učitelj za vsako posamezno šolo, a stroški za to bi bili preveliki. Naj se rajši pozovejo slovenski učitelji, ki bi podučevali italijanščino vsaj v nižjih razredih (in teh ni malo). Če ne zmorejo dovolj jezika, naj se pripravljajo in naj si pomagajo z dobrimi knjigami. (Danteja interpretirati ali citirati kako perijodo Macchiavellija, ne bo potreba nobenemu). Izredni učitelj se naj obdrži samo tam, kjer ni drugače mogoče. Le na ta način bodo izšli iz ljudske šole učenci, ki jim bo mogoče obiskovati srednje šole z italijanskim učnim je-

zikom in s posebnimi tečaji za materinščino, kakor so vpeljani angleški, nemški in francoski v centrih, kjer se nahajajo dijaki drugih narodnosti.

Razen tega se naj tudi na visokih šolah vpeljejo tečaji za slovenščino zaradi kulture kot take in pa da izidejo iz njih bodoči učitelji, oziroma profesorji.

Italijanski državljan slovenske narodnosti se bo na ta način do dovršenosti prilastil italijanščine, ob enem pa mu bo dana možnost izpopolniti se v materinščini v meri, da jo bo lahko pozneje učil.

Bojazen, da hoče Italija potlačiti jezik, ki je v rabi pri delu njenih državljanov, bo padla s tem v nič. In tistim, ki računajo tostran in onostran meje na nezadovoljnost in zapreke, nastale vsled nove teritorialne izpremembe, bo izbito zadnje orožje iz rok.»

NARODNOST in VZGOJA

Zgodovina človeštva se oblikuje iz težkoč, ki jo srečujejo. Tagore.

Vojna je izprala iz naših src vero, ne samo vero v religioznem pomenu, ampak sploh v to, da je človek etično bitje, da obstoja v človeku duša, ki ga šele usposobi živeti človeka vredno življenje. Vrednote, ki jih priznavamo, so še komaj materialne. Ni čudno da smo izgubili vero v božanstvenost religije, ki je sodelovala na vseh koncih in krajih za srečen izid vojne in propovedovala zvestobo in uslužnost evropskim močtem, s tem pa poganjala v smrt milijone nedolžnih žrtev in osirotela desetmilijonske množice. Tudi ni čudno da je stopila v vojni na površje več ali manj živalska nprav človeka in da se je koncentriralo življenje na kruh. To je bil glas milijonov. Toda Tagore pravi: «Toda človek mora če so ovire (življenja) velike, priznavati neki višji svet, brez katerega sicer lahko trenutno doseže uspehe, toda brez katerega gotovo propade. Kajti če naj človek sledi instinktu kakor čreda lačnih volkov, če ne bi bil obenem etično bitje, bi tiste roparske tolpe že medtem (zdavnaj) opustošile to zemljo.» Na resnico tega dejstva nas navaja slučaj, da so morali večino vojaštva pred naskokom na bajonet, upijaniiti. To pa zato, da so izgubili intelektualno zavest razsodnosti in sledili zgolj instinktu ropa in umora. Vemo, da je večina vojaštva ubijala le zaradi tega, ker jih je prisilil v to samokres, ki bi v slučaju nepokorščine stopil v akcijo. To nam dokazuje da živi v človeku mrznja proti dejanjem ropa, umora, požiga itd.

Že par let je od konca vojne. V človeštvu je gnjus proti njej; in posledica tega je, da si išče orijentacije, ki ga bo vodila drugam. Doseči hoče popolnost in sicer čimbolj bistro. Noče biti prevaran. Zato se oprijemlje realnosti. Ali ta real-

nost se je že potvorila v materialnost in zopet vstajajo v človeku misli, kako bi se to življenje podvrglo vladi duhu. Ako pomislimo na materialistično etiko, je mogoče toliko časa, dokler živi še v človeku misel da ni zgolj produkt, kupa mesa in kosti. Toda če se ta zavest izbrise popolnoma, kar ni mogoče, mogoče jo je samo prikriti, pogledjmo kakšno bo človeštvo. Instinkti ga ne morejo privedi do popolnosti, kajti instinktov, sicer veliki, a v tem slučaju brezmočni intelekt ne more vladati. Vlada ga zavest duše, ker jasno dokazuje na oni svet, ki je višji, lepši in večni.

Orijentacija je danes zgolj gospodarska, ker stopa več kot drugače to vprašanje na dnevni red. Vse ljudstvo stremi za tem, da bi si opomogli; pijani od bolesti vojne so se polastili narodi vzhoda in zapada in zaklicali: *med nami ni razlik, ni meja, eno je kar nas spaja, to je človek*. Jasno pa je da je mogoče temu visokemu etičnemu vzkliku slediti, če mu opomore gospodarski položaj. V kulturi se zrcali življenje, ki je presojeno z gospodarskimi in političnimi vprašanji.

Lep je klic svobode in enakosti narodov po človečanski vrednosti, tem lepši ker je prišel iz srca. To je etični socializem, to ni teorija, to je življenje. To je nauk Krista, to je nauk Tolstoja. Toda tisti ki ga danes propagirajo, propagirajo nekaj čisto drugega. To je materialistični socializem in nič več. To je socializem, ki mu je kultura, umetnost, znanost, vzgojeslovje, hlapec želodca. Če ni — kakšen smoter zasleduje socializem na materialistični podlagi s kulturo, umetnostjo. Nehote so še ta vprašanja ostala, zato ker je danes človek kljub vsem svojim materialističnim teorijam vendarle še *človek*, človek z dušo, ker se mu intuitivno ta klic vsiljuje. Ta socializem stremi po organizirani moči; ali glejmo kako pravi Tagore: «Če je svet edino le organizirana moč, je malo zločinov, ki bi jih

ne bil lahko zmožen, kajti cilj stroja je in to je, kar tvori (podlago) pravico njegovega obstoja, je materijalni uspeh medtem ko je cilj človeka le dobro (in lepo). Materijalistični socializem je tudi Tolstoj le zaradi svojega zgolj materijalnega cilja zavržel. Ta človek se bo tudi nam zdel človek «omejenega cilja in smotra», človek ki mu «človečansko stran odtehta brezdušna organizacija.»

Značilno je za materijalizem, da prevladuje tam intelekt, teorija. O tem je lepo povedal Tagore: «Naše življenje in naše srce je eno z nami, toda naš duh se lahko loči od telesnega človeka in šele potem lahko potuje prosto v svetu idej. Naš intelekt je kakor asket, ne je in ne pije, ne nosi obleke, ne spi, nima želja, ne ljubezni ne sovraštva, niti usmiljenja s člove-

skimi nedostatki; nedotaknjen od spremenljivosti življenja je odvisen le od svojih misli. Koplje v dno stvari, ker nima nobenega osebnega čustva. — Slovníčar gre nemoteno skozi vso poezijo do korenov besed, kajti on ne išče življenjske resničnosti, ampak zakon. lahko uči ljudi mojstri besede. To je moč, ki ima svojo posebno korist in odgovarja posebnim potrebam človeka. Življenje (živeča resničnost) pa je harmonija, ki spaja posamezne dele neke stvari v enoto. Razdrite (uničite) to vez vsi deli zletijo narazen, se medsebojno bojujejo in izgube smisel njihovega bivanja. Oni pa, ki so željni moči, skušajo medseboj bojujoče praelemente podvreči in jih siloma razpeljati skozi ozke jarke, da postanejo v posebnih potrebah človeštvu koristni.»

(Dalje prih.)

Iz organizacije

POZOR! Kolegi i kolegice Istre: jeste li namirili društvenu članarinu? U narednom broju priopćiti ćemo imena naših dužnika. S druge strane: Da li priopćivate organizaciji i našem listu lokalne školske i učiteljske novosti?

VSEM DRUŠTVENIM BLAGAJNIKOM. Stroški za list in drugo se kopičijo, a blagajniki še niso vposlali dolžnih zneskov «Zvezi» za januar!

«Ročni zapisnik» se je odposlal vsem članom. Znesek L 4 zanj, naj iztirjajo blagajniki; skupno vsoto pa naj čimprej pošljejo «Zvezini» blagajni.

UPRAVA.

Blagajničarka sezanskega učit. društva poziva vse člane in članice da čimprej poravnajo članarino!

Šolsko pol. odsek «Zveze», uvidevajoč potrebo enotnega učnega načrta je sklenil povabiti potom «Zveze» vse učiteljstvo, da se udeleži dela za sestavo tega načrta. Predlaga, da si posamezni učitelji izberejo predmet, sestavijo o tem podrobni učni načrt za eno-, dvo-, tro- in večrazrednice, istega pri običajnih učit. zborovanjih spopolnijo ter odpošljejo šol. pol. odseku. V svrhu kontrole in da se bodo obravnavali vsi učni predmeti, poziva vse učiteljstvo, ki namerava sodelovati, da naznanijo šol. pol. odseku (tajništvo šol. pol. odseka «Zveze» v Lokavcu pri Ajdovščini) o katerem predmetu bodo sestavljali.

Učit. društva se pozivajo, da se z vso vneto zavzamejo za izvršitev tega načrta. Pripominja se, da mora biti učni načrt sestavljen na podlagi novih ital. učnih programov, ki so bili svoječasno od šol. oblasti doposlani šolam. Da se zamore že v prih. šol. letu

uvesti ta načrt pri pouku, se določa, da morajo biti sestavki doposlani šol. pol. odseku do konec šol. leta. Poskrbi se, da bodo najboljše načrti primerno nagradeni.

Goriško okrajno učiteljsko društvo zboruje dne 1. marca t. l. ob 10. uri v Trgovskem domu v Gorici. Dnevni red: 1. Predsednikovo poročilo. 2. Tovariš Franc Mermolja: Naš sklad. 3. Skupno delovanje z italijanskimi tovariši v novi pokrajini Friuli. 4. Raznoterosti. Eno uro pred zborovanjem odborova seja istotam. Ob 2. popoldne predavanje v risarski dvorani Scuola Via Cappuccini. Predava gospod profesor Giovanni Lorenzoni: «Il secolo di Dante». Udeležba obvezna! Pridite vse in vsil! Z ozirom na novo geografično uredbo naše Julijske krajine so nam posebno dobrodošli tovarišice in tovariši iz vipavskega in komenskega okraja.

V Mirnu, dne 20. februarja 1923.

Predsedništvo.

Ispravak. 6. broj «Učiteljskog L'sta» donio je pod naslovom: «Nova nasilja i protuzakonnosti u Istri», da su supruzi Brdar u Juršićima, kako se glasa, dobili nalog o promjeni nastavnog jezika u njihovoj školi. Istine radi, javljamo, da do danas nijesu dobili nikakvog naloga; dakle kod njih nema promjena.

Smrtna kosa. Na Gočah pri Vipavi je umrl vpo-koleni šolski nadzornik Andrej Lasič v 53. letu svojega življenja. Pokojnik je več let služboval v Tolminu kot okrajni šolski nadzornik. Pokojnik je bil izvrsten šolnik in v vseh razmerah zvest sin svojega naroda. Zadnja leta je živel s svojo rodbino na svojem posestvu na Gočah. — Naj počiva v miru.

Feljton

Torquato Tasso

(predavanje Francke Zupančič o priliki zborovanja Slomškove zveze v Idriji, dne 8. jan. 1923.)

Plavook mladenič rjavih kodrov je prijezdil nekega poletnega večera na gradič v Ferrari. Nad dvoriščem je bila na visokih, belomarmornatih stebrih galerija. Po galeriji so šetali vitezi

in dame v svilopestrih oblačilih. Hipoma je pregledal došlec njih vrste. Tem je bil tu dom, je-li ga bodo vzprejeli ali pak bo moral zopet dalje v negotovo prihodnjost?

Uprav ko je razjahal, je že priskočil sluga in prijel konja; drugi ga je vzprejel na vzožju marmornatih stopnic in ga vodil navzgor, skozi krasne sobane v dragoceno dvorano. Tamkaj je bil vojvoda Alfons d'Este, ki ga je pozdravil: «Pozdravljen Torquato Tasso! Vaš prihod mi je

v veselje in upam, da bode te tu v vašo in mojo čast dokončali vaš spev, o katerem mi je toliko poročal moj brat - kardinal Luigi!» In dvorjaniču ga izročé je pristavil: «Naj vživa kot moj prijatelj spoštovanje na dvoru!» — Potujoči vitez je postal dvorjanič. Dolgo, dolgo je stal Torquato ob oknu svoje sobe in gledal, oko vprto v daljino, vesel, da je našel domovje, kot si ga je želel. Mu li vrača in vrne sedaj usoda, kar mu je ugrabila nekoč?...

Rojen 11. marca 1544. v Sorrento, — oče mu je bil Bernardo Tasso, starodavne plemske rodovine, slaven pesnik, autor dell'Amadigi in tajnik, zaslužen mož na dvoru Sanseverena, princa v Salerno. Mati mu je bila Porzia dei Rossi, rodom iz Pisteje, tudi plemkinja. Ko je odšel po vstajnem l. 1547. uslužben na francoski dvor Karola V., kjer je bil princ Sanseverino kot poslanik napolitanski, je postal i Bernardo Tasso osovražen, priznan vstaš in obsojen na smrt, oziroma izgnan. Zaplenjeno mu je bilo premoženje in pregnan tudi z Napoli, kamor je ubežal z družino, je pustil tam ženo, hčerko Kornelijo in 9-letnega Torquata, ki pa je bil tako razvit, da bi mu bilo prisoditi 12 let. Obiskoval je uprav tedaj otvorjeno jezuitsko šolo. Toda oče ga je poklical k sebi v Rim. Ob odhodu je spesnil Torquato materi sonet, ki je po slogu presegal otroški razum. V Rimu je imel izvrstnega učitelja, sorodnika Cristofora Tasso, sina viteza Gianjacopa di Bergamo (odkoder je bil Torquatov oče Bernardo). Medtem mu je nenadoma umrla mati, bodisi vsled neizmerne žalovanja nad usodo, ali pak je bila zastrupljena kot je domneval oče. Septembra 1556. je izbruhnila špansko-francoska vojska med Filipom I. in Pavlom IV. Oče Bernardo je poslal sina z učiteljem Cristoforom v Bergamo, sam pa se je umaknil na dvor Guidobalda II., vojvode Urbinskega, ki je bival tedaj v Pesaro. Toda tudi tu ni mogel ostati brez sina. Aprila 1557. ga je pozval k sebi in Torquato je nadaljeval študije skupno s princem naslednikom Francesco Mario. Tu je bival 2 leti, deloma v Urbino, deloma v Pesaro. Meseca maja 1559. je šel z očetom v Benetke. Novembra 1560. je prišel v Padovo na vseučilišče, začeni s študijem prava (pod Anidom Panciroli). Po enem letu pa se je lotil filozofije (pod učit. Francesco Piccolomini e Federico Pendasio). Meseca avgusta 1562. je izdal tu svoje prvo delo «Il Rinaldo». — Istega leta še. se je vpisal na povabilo monsig. Cesi na vseučilišče v Bologni, kjer je l. 1563. pričel s prvimi proizvajanjí «la Gerusalemme liberata», a imenoval jih je «il Gottifreddo». Toda vsled nekega sramotilnega spisa, kojega so ga sumili kot autorja, je bil zasledovan in je moral zapustiti Bologno ter je l. 1564. meseca januarja bežal v Mantovo, meneč, da se snide z očetom, ki pa je že odpotoval. Torquato se je obrnil proti Correggio in od tam nameril v Padovo. Tu je mnogo občeval z družino Scipione Gonzaga in v njih hiši so se shajali nadarjeni mladeniči, zvani «Academici Eterei».

Meseca julija se je sešel z očetom v Mantovi, ki je medtem iskal pomoči na španskem dvoru v povrnitev zaplenjenega premoženja. Novembra istega leta je šel v Ferraro in bil sprejet na dvoru. Oktobra 1565. se je zopet vrnil tja in bil imenovan dvorjaničem kardinala Luigi-ja d'Este, brata vojvode Alfonsa.

Pomladi 1566. je šel v Padovo in seznanil prijatelje s prvimi spevi «Gottifredda». — 1568 l. je spisal «Considerazioni» k 3 pesmim trpečega poeta Giov. Battista Pigna, v proslavo dvorne dame ferrarskega dvora Lukrecije Bendidio. 4. septembra 1569. mu je umrl oče v Ostiji ob Pò, kjer je bil guverner vojv. Viljema Genzaga. Proti koncu l. 1570. je odpotoval Torquato s kardinalom Luigi-jem d'Este v Francijo in od tam je pisal grofu Ercole de Contrari, opisujoč običaje Francije, v kolikor je nazadovala za Italijo v omiki, a jo prekašala v organiziranju in v mogočnosti. Vrnivši se l. 1572. je bil sprejet na dvor vojv. Alfonsa v Ferrari z letno plačo L 110, a vživaje vso prostost, da se je lahko pečal s študijami in pisateljivanjem. Uprav na dvor dospelga ga najdemo na večer poletnega dne. — Nežno vroče duše, vedno med tujci je Torquato že mlad poznal in občutil hrepenenje. Od prvega odhoda od matere, je ni več videl in tudi sestre ne. Poročila se je v Sorrento in živela bedno. Saraceni so udrli neke noči v mesto ropajoč in moreč. Obubožalo je mesto. Kornelija in nje družina si je s težavo rešila življenje. — Brezdomec Tasso je prišel sedaj na dvor plemenitega vojvode Alfonsa. Življenje je ležalo pred njim kot lepa bogata pokrajina; osvojiti si jo hoče — — — Uživaje dobrohotnost vojvodovih sestra, omožene Lukrecije in Eleonore, ljubljene vojvode, so mu potekali najsrečnejši časi njegovega življenja na ferrarskem dvoru. V zimi 1572./73. je spisal «Aminto». — Januarja 1573. mu je podelil vojvoda mesto predavatelja geometrije na vseučilišču, a to le ob nedeljah z letnimi dohodki L 183. — Leta 1574. je spisal I. dejanje in nekaj scen II. dejanja: «Galeato Re dei Norvegi», tragedija, pozneje izpremenjena in naslovljena: «Torrismo re dei Goti» — in avgusta istega l. je zapričel zadnji spev svojega Gottifredda. — Delaven, a zraven še vobče priljubljen dvorjanič. Spremljal je vojvodo s spremstvom na letovišče-gradič Belriguardo. Metski roki sta vodili spretno konja, kot da bi ne imel svoje volje. Obisk je bil namenjen vojvodinjama Lukreciji in Eleonori. — Eleonora! — Na njenem ponosnem čelu — se je zdelo Torquatu, da vidi razmikati se oboroženo ljubezen in kaka puščica morda je predrla tudi v srce, užgana s kremenom občudovanja in spoštovanja.

Došli so v park. Vojvodinji sta pričakovali goste v drevoredu in jih odvedli na teraso. Rdečezarna trta je cvijala marmornate stebre, škrlatnordeče preproge so odevale opravo. Posedli so. Torquato na stolček k nogam Lukrecije, ki ga je zaprosila, naj jim proizvaja kako delo svoje: «Smehlja se nam nebo in zemlja; manjka

nam le še lepote iz kraljestva muz». — Vstal je Torquato, naslonjen na steber recitiral verze «Aminte». Tihoslodka turobnost je zavela v večerni tišini. — Končal je. Namignila mu je Eleonora, držeč v rokah venec svežih rož: «Geniesse nun des Werk's, das uns erfreut». — Torquato je upognil koleno in vojvodinja mu je ovenčala glavo. — Vsi so ploskali in Lukrecija mu je napila v zlati čaši. Mineval je čas. Lepe palače, vrtovi, mogočen, prelesten dvor, globoke duše. Tam na vzhodu pa so hrumeli Turki. Padel je Beligrad, pretilo je ponovnc Dunaju. Kljub neumornemu delovanju in prizadevanju zlasti tedanjih papežev, a vsled nepomoči dasi krščanskih vladarjev na zapadu, ni bilo uspehov v boju proti islamu. Turki so prodirali in napadali in le začasno bili zdajinjzda ustavljeni. Torquatov mir je izgubil spričo poročil o Saraceni. V duhu so mu tem močnejše zaživel križarji - junaki. Hodil je žnjimi, se boril, trpel, zmagoval. Ni opazal več ljudi, med katerimi je bival, ni videl več krasote palač. V čarobnih spevih je nadaljeval svoje vizije slavospeva «la Gerusalemme liberata». Čital ga je — občudovanje vzbujajoč. Tekle so solze, lesketale se oči, a orožja ni poprijel nihče. Navduševal je slavospev kot lepa podoba, kip ali vsak umotvor, a dejanj ni bilo, niti misli ne nanje. O dejstvih ni bilo govora. Čestokrat je legla vsem žalost v dušo. Toda le sam je vedel česa manjka, ni bilo vzvišenega cilja, ki zamore zanj človek «živeti in umreti». — Umetnost, umotvori so prazni brez višjih ciljev. Muka, trpljenje je bilo bogatejše kot življenje duhovitih ljudi v palačah. Izpopolnjeval jih je njihov «veliki cilj». «Tudi tvoj spev je junaški čin», mu je rekel prijatelj. Toda zmajaje z glavo mu je odvrnil Torquato: — «Doprinesli so nekaj velikega, a jaz je le opevam».

«Toda ljudje bi zabili, če ne bi je opeval». Žažarelo mu je oko, a mahoma mu je vnovič žalost omračila obraz.

Princezino Eleonoro je videl čestokrat na senčni terasi poleti, v dvoranah pozimi, ko je čital Torquato svoje speve: Rožljanje orožja, dih ljubavi in smrti so dozdevali zdaj godba, zdaj pesem hrabrosti, zdaj žalostinka in zdaj zopet spev ljubezni. Malodane ves dvor je živel v Torquatovem svetu. Vojnikom - križarjem je prideval plemenitost in vzvišenost viteških čustev. Ženstvu pa ono ljubkost združeno z dostojanstvom čustev, kot so mu bili vzor - Sofronija pak polna čiste lepote in ponosa — Eleonorinega. Stolisten spev, neskončna veriga brušenih draguljev, dovršena v par letih — in Torquato je bil izmučen. . . Glavobol, vročina. . . Jezdil je ob strani princezinje po senčnih gajih; z njenih rok je prejemal darove — prvenec pri viteških igrah. — Težak je bil vzduh, poln neizrečenih priznanj. Inače je doživljal tu kot s križarji. Oboje mu je bilo nedosežen cilj. Sanje ljubezni — sanje junaških činov. On, najslavnejši na dvoru — bil jim je melodija, ki izzveni. . . In srce mu je bilo nežno, bolno, še bolestnejše

kot glava. Življenje — kup razvalin. Uprav tedaj, ko mu je bilo ime najslavnejše, je vendarle zavist sipala nanj strupene pušice. (Scipione, Gonzaga, Pier Angelio, Flaminio de' nobili i. dr., ki so skvarjali verze, da imajo še dandanes znake njih prask in bodljajev). V kritiki je čutil Torquato njih ostrino, ki ni le ranila, ampak je tudi zasajala globoko svojo ost.

Prišel je navsezadnje čas, ko so na dvoru šepetali: «Kako občutljiv postaja Tasso! — Nevarna je njegova bližina. — Roka mu sega po meču. . .»

Nekega dne je zopet posetil princezino Eleonoro. In šepet je postajal glasnejši — ter se je zaukazala prisotnost slugę. «Tasso v razburjenosti bi postal nevaren. . .» Torquato sedel nasproti princezinje, opozorjen po malem ropotu, se je ozrl in ugledal slugo, ki si je dal z nečem opravka. Razumel je, planil kvišku. Tak torej konec? Opazovan? Le na videz še pripada tem ljudem, ki jim je dajal svoje najboljše? Zašumelo mu je v glavi. Nepremišljeno je popadel najbližjo stvar z mize, da jo vrže v slugo. Bil je nož. Žvižgaje je letel mimo glave slugove na tla. In naslednjega jutra, 18. junija 1577. sta bila postavljena dva stražnika ob vratih Torquatove sobe. Zastrazen — umobolan. . . In vedel je sedaj, da je zanj minulo vse, izgubljeno vse, kar si je hotel pridobiti. Besnelo in koprnelo je v njem. Vse lepo, vzvišeno pa, ki je še živel v njegovi duši, je bilo sedaj preorano in razpršeno kot pomladno cvetje po ljutem viharnem zlu. Postal je v istini umobolan in bil odrezan, zaprt od sveta.

Po nekaj tednih je bil vendarle prost in vojv. Alfons ga je vedel v Belriguardo. A posrečilo se mu je uiti. V kmeta preoblečen je begal po okolici, skrival se po žitnem polju, brodil močvirja. Časih se je oglasil pri kakem prijatelju, ki ga je zaman skušal ustaviti, videč, da bi pač bila morda možna zanj še rešitev — toda le po onih, ki so mu zadali rane.

Torquatova sestra Kornelija, živeča v Sorrento, ni vedela o tem ničesar. Domnevala ga je v sreči in slavi živečega na ferrarskem dvoru. Popoldne 20. julija 1577. se ji je sedeči na vrtu približal siromašno napravljen človek, češ, da ga pošilja Torquato, ki je bolan in se mu bliža smrt, motreč jo pod vtisom poročila. Kornelija je zaplakala in došlec se je razjasnil obraz, odgrnil je plašč in zaklical: «Kornelija!» — Z vzklikom je stekla k njemu, spoznavši ga. Tiho, brez besed sta sedela zroč na morje. Srci njuni sta bili prepolni, da bi iskali besed. Nesreča družine, spomin umrlih roditeljev, njiju lastno življenje strtih nad, vsi ti spomini so se vrstili v njiju mislih. Morje je pljusvalo ob njiju nogah in blažilno vspavalo Torquetovo bol. Svest si, da ga ljubi Kornelija radi njega samega in ne radi njegove slave — je oživel v radosti, se umiril in blodne misli so mu postajale svetlejše. Toda dolgo mu ni bilo ostanka pri sestri, ki je imelo z družino bedno in skrbi polno življenje. Rad bi ji bil pomagal, toda kako? Mož, čigar ime je

slovelo po vsej Italiji, ni imel ničesar in ne, kamor bi položil glavo. Prišle so skrbi, mu sledile noč in dan ter ugašale svit, ki mu je ožarjal Sorrento. Šel je v Rim, 22. marca 1578. In ko ga

je tamošnji ferrarski poslanik prijazno pozval po naročilu vojvode v Ferraro nazaj, mu je sledil Torquato kot človek, ki obišče vnovo razvaline porušenega domu. —

Književnost in umetnost

NOVE KNJIGE.

Charles de Coster: Ulenspiegel in Lam Dobrin. Prevodna knjižica 9. zvez. Strani 552. Cena broš. knjigi 60 Din. Poština 3 Din. Založila «Tiskovna zadruga v Ljubljani», Prešernova ul. 54.

Knjižarna Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani je izdala pravkar: **Baumbach: Zlatorog.** Cena elegantno vezano Din. 22. **Rodenbach: Mrtvo mesto,** broš. 18. Din., vez. 24 Din.

Izšle so nove knjige: Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev za IV. razred srednjih in njim sorodnih šol. Cena vez. knjigi 26 Din. — **Logaritmi.** Spisal Alojzij Sodnik. Cena broš. knjigi 22 Din. — **Srbska začetnica.** Za Slovence priredil dr. I. P. Cena broš. knjigi 12 Din. Založila Jugosl. knjižarna v Ljubljani.

Oskar Wilde: Lady Windermere. Drama v štirih dejanjih. Prevel: Radivoj Rehar. Str. 67. Cena —. Založila in izdala «Mariborska tiskarna».

Cenni etnografico-storico-politici sulla Dalmazia. Izdaje Odb. Narodnog Vijeća SHS za okupirane kra-

jeve u Zagrebu. Cena 8 Din. Naroča se v knjižarni Josip Milčič, Maribor, Ruška. cesta št. 45.

Kamatnik, drama v četiri čina. Napisao Martin Sulič. Knjižara Vin. Jurič, Split. Cena 11 Din. Naroča se v knjižarni Josip Milčič, Maribor, Ruška. cesta 45.

Dva mjeseca narodne slobode u Drnišu. Franjo Ženko-Donadini. Cena 8 Din. Tisk Leonove tiskarne, Split. Naroča se v knjižarni Josip Malčič, Maribor, Ruška. cesta 45.

Storia della «Città di Tran». Opera di Paolo Andreis, nobile della città stessa. Pubblicata per cura di Don Marco Perojevič, Split, Hrvatska štamp. Trumbić i drug. Cena 54 Din. Naroča se v knjižarni Josip Milčič, Maribor, Ruška. cesta 45.

«Grobovi». Trilogija M. Foscola H. Pindemontia. Prof. A. Sasso. Cena 10. Din. — Dobi se v knjižarni Josip Milčič, Maribor, Ruška. cesta 45.

Alojz Gradnik: Srbske narodne pesmi v slovenskem prevodu. Izdala založba «Jug» v Ljubljani. Cena vez. 22 Din., nevez. 16. Din. — Dobi se v Matični knjižarni v Ljubljani, Kongresni trg.

RAZNE VESTI

† **Dr. Ivan Tavčar.** 19. februarja je umrl v Ljubljani dr. Ivan Tavčar, priznan slovenski pisatelj in odličen politik. Njegovega dela na političnem polju ne cenijo le oni, ki so pod njegovim značajnim in odločnim vodstvom sodelovali; ž njim v dobi, ko si je gradil naš narod temelje svojemu političnemu obstoju; z velikim priznanjem se mu ob grobu klanja večina naroda, saj so njegova politična načela dajala važne smernice vsemu javnemu življenju.

Neprecenljivih zaslug si je pridobil pokojnik tudi na literarnem polju. Kakor v politični besedi tako je tudi v leposlovni knjigi propagiral zdrave in trezne nazore vestnega življenjskega opazovalca in delavca. Njegovi številni romani so najznačilnejši in najlepši izraz naše realistične književne dobe.

* * *

Tržaško učiteljstvo ohrani blagopokojniku še posebno drag spomin; kajti boj, ki ga je bil umrl predsednik «Učit. društva», Štipe Ferluga, za svoje stanovske pravice, je izvojeval pri zadnji inštanci na Dunaju poslanec dr. Ivan Tavčar.

† **Cavaliere Francesco Berini,** šolski voditelj v Tržiču je umrl. Pogreb je bil v Gorici dne 22. febr. Udeležila se ga je vsa šolska mladina in vse učiteljstvo goriškega mesta. Pokojnik je bil priznan šolnik in se je udeleževal vsega učiteljskega gibanja. Ugledni rodbini in učiteljstvu naše sožalje.

Iz Jugoslavije: - Novo predsedstvo višjega šolskega sveta za Slovenijo. Na predlog pokrajinske

uprave je minister prosvete imenoval za dveletno dobo za predsednika: **dr. St. Beuka,** za podpredsednika pa učitelja **Fraňa Škulja.**

Kot učiteljski zastopniki za osnovno in meščansko šolo za višji šolski svet so izvoljeni: **Jelenc Luka, Gnus Anton, Tomažič I.;** kot namestniki: **Miklavčičeva I., Waštetova I., Godec M.**

Pregled angleške vzgoje. Na Angleškem je pred letom 1833 obiskovalo šole le 6%; še leta 1867. so zapustili otroci šolo z 10im letom in 1 milijon in pol otrok sploh ni hodilo v šolo.

Zadnji šolski minister Fischer je dvignil šolstvo. V otroških vrtcih učijo po boljših, lepših in znanstvenih metodah. Ljudske šole so tudi zelo napredovale in vrhu tega šola skrbi za fizični in socialni blagor svojih otrok. Zdravnik in njegova asistentinja obiskujeta šole; ročna dela, kuhanje, fizične vaje in igre (tipični «football!») se gojijo v in izven šolskih urah. V meščanskih šolah so razredi manjši, učitelji izbrani, oprema šol vzgledna.

Država vzdržuje 500 šol z 38.000 slepimi, telesno in duševno defektnimi, gluhi in epileptičnimi gojenci.

Število inladinskih zločinov se je v zadnjih desetletjih znatno znižalo. Mladina se zanima za glasbo, za šport, za predavanja. ¼ milijona dijakov obiskuje tehnične, večerne, nadaljevalne tečaje in šole, ki so organizirane od «Delavskega vzgojnega društva». Prirejajo se letne razstave, ki so prinesle 50.000 L. pomoči bolnišnicam.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Feljton: «**Razredni moment v moderni umetnosti**» smo morali zaradi neprostovoljne odsotnosti avtorja prekiniti. Upajmo, da ga bomo v kratkem lahko nadaljevali.